

Elke zomer vierden ultraorthodoxe joden vakantie op de camping van Abraham Pranger. Hij en zijn vrouw zijn het enige orthodox joodse echtpaar op Texel. Ooit was hij onbesneden, net als de andere eilandbewoners.

mei 2015

TEKST Wilfred van de Poll

Elke nacht, als het Texelse bos in diepe rust en duisternis is gedompeld, gaat in huize Pranger het licht aan. De 63-jarige Abraham, voorheen Piet, klimt zijn bed uit en daalt af naar de huiskamer. Badend in tl-licht neemt hij plaats achter een kleine lessenaar en klapt de Talmoe open. 's Nachts studeren, zo leren de rabbijnen, heeft 'speciale waarde'. Drie uur zit hij zo. Eén pagina bestudeert hij.

Om negen uur 's ochtends, na het ontbijt en de gebeden, is het tijd voor de Thora. Die leest hij in zijn luie stoel, een plankje met commentaren binnen handbereik. 's Middags kwijt hij zich van zijn taken als beheerder van een camping met stacaravans en chaletjes: heggen snoeien, grasmaaien.

Zonder dralen zoekt hij na het avondeten zijn bed op. Om één uur gaat de wekker weer.

"Zie je dat?" Op klompen lopend wijst Abraham naar een nauwelijks zichtbaar ijzerdraadje achter de elzenbomen aan de rand van het terrein. "Dat draad loopt om de hele camping heen. Je moet een omheining hebben, anders mag je geen sabbat vieren."

Ach ja, de sabbat. "De hele dag zitten we dan in de seforim", zegt Abraham verzaligd, met een lange klemtoon op de 'o'. Seforim betekent 'boeken'. Hij gebruikt vaak Hebreeuwse woorden. God, bijvoorbeeld, is 'hasjem' of een half ingeslikt zinnetje dat klinkt als 'hakodsjbroegoe'.

Hij slaat een blauw tentzeil opzij en toont een schuurtje van hout en golfplaten. "Dit is nou het leerhuis." Boeken in dikke, zwarte banden met gouden letters langs de wanden. 's Zomers is het druk in dit schuurtje, vertelt Abraham. Ultraorthodoxe families uit Amsterdam en Antwerpen strijken dan op de camping neer.

Dit jaar waren er opeens ook in oktober hoge hoeden op het eiland te zien. En niet zomaar een paar. Volgelingen van de van ontucht ver-

dachte rabbijn Eliezer Berland overspoelden camping Dennenlust. "Veertien dagen leefden we in paniek", bromt Abraham. "Ze lagen in de huiskamer, in de keuken, in de gang – overal lag wel een gezin. Ze begrepen niet dat in het jodendom juist de wellevendheid centraal staat. Dus dan regel je effe een slaapplek. Je kunt jezelf toch niet zomaar ergens droppen?"

Heel Texel had last van ze, verzucht hij. "We worden er nog steeds op aangekeken. Terwijl Texelaren doorgaans niks tegen ons hebben. Worden joodse gasten al uitgescholden, dan door toeristen. Vooral door Duitsers, trouwens. 'Geen Joden hier', roepen die soms, 'raus!'"

De woonkamer kijkt uit op het bos. Rivka – vroeger Rinske – brengt koffie en koosjere cake. Vaal, pastelkleurig behang aan de muren. Boven een synthesizer met bladmuziek van Jiddische liedjes hangt een poster met allemaal Hebreeuwse namen. Die toont de geschiedenis van het Litouwse jodendom, legt Abraham uit. "Bij die traditie voelen wij ons het meest thuis. Dat wil zeggen, bij de niet-chassidische tak van het Litouwse jodendom."

Want de ene rebbe is de andere niet. Op de poster staan er tientallen, met allerlei lijntjes ertussen. Het ziet er ingewikkeld uit. En dat is alleen nog maar Litouwen. Abraham strekt zijn armen uit. "Het jodendom, dat is een zéé. Al die stromingen. En al die regeltjes, je raakt gewoon niet uitgestudeerd."

Het begon met een snoepje. Abraham – toen dus nog Piet – groeide op in een christelijk nest. Als kind was hij bevriend met een joodse jongen uit Amsterdam die elke zomer in de buurt verbleef. "Op de sabbat speelde ik bij hem. Die warme sfeer daar is mij altijd bijgebleven. Zo hoorde 'thuis' te voelen. Zijn moeder gaf ons snoepjes. 'Deze zijn koosjer', zei ze erbij. Dat woord, dat had iets magisch. Ik wist niet wat het betekende, maar die snoepjes moesten héél bijzonder zijn."

'Hier op Texel is niets. Geen synagoge, geen joods leven. Ik heb me vaak eenzaam gevoeld. Ik mis een paar leermaatjes.'

Piet was een eenpitter. Een nakomertje. Hij zwierf vaak in zijn eentje door het bos, over de heide of langs het strand. Vogels kijken, schelpen rapen. Dan dacht hij na over hoe mooi God – pardon, *hakodsjbroegoe* – de natuur had gemaakt. "Het scheppingsverhaal, dat vond ik prachtig. Jongen, ik zat altijd maar in die Bijbel."

Alleen het Nieuwe Testament, dat sloeg niet aan. "Met dat kruis kon ik niks."

Toch deed hij belijdenis in de hervormde kerk van Den Burg. Samen met Rinske. Ze trouwden en trokken naar Groningen, waar Piet theologie ging studeren. Een Joodse professor, Freek Weinreb, wakkerde de liefde voor het jodendom aan. "Hij wist alles van de traditie. 'Het oude weten', noemde hij die. We kwamen vaak naar hem luisteren en probeerden op een 'joodse' manier christen te zijn."

Piet werd dominee in Steggerda, een dorp in Friesland. "Een paar jaar hield ik dat vol. Het preken ging steeds moeilijker. Jezus was een rechtschapen mens, zeker, maar Gods zoon?"

Op een dag stapte ik op de kerkenraad af: 'kunnen jullie voor het preken niet een ander vinden?' Ze zetten me meteen op non-actief."

In de kerk zagen ze geen toekomst meer. Ze

besloten 'uit te komen', zoals zij hun bekering tot het jodendom noemen. Rivka: "We voelden: dáár horen we bij."

Met twee jonge kinderen in de bijstand was het geen makkelijke tijd. Met hulp van Piets ouders kwamen ze toch rond. Uitkomen gaat niet zomaar, dat kost tijd. Ze verdiepten zich in de joodse leefregels; Abraham bestudeerde de Talmoed. Ze verhuisden naar Amsterdam, dicht bij het 'joodse leven'.

Nou ja, 'dicht bij': ze woonden in Noord en de synagoge lag in Zuid. Abraham: "Elke sabbat liep ik ernaartoe; tram of fiets mocht je niet gebruiken. Een tocht van anderhalf uur."

Het was wennen, leven als een orthodoxe jood. Ook een nieuwe gewaarwording: Marokkaanse jochies die 'joodje doodje' naar hem riepen. "Ik droeg natuurlijk een keppeltje nu."

Op een zonnige dag in april betreedt Piet, veertig jaar oud, een tandartspraktijk in Amsterdam Oud-Zuid. Hij heeft zijn vierjarige zoontje meegebracht.

Piet gaat liggen in de tandartsstoel, de zoon blijft nog even in de wachtkamer.

Het duurt niet lang.

Als het erop zit, is de zoon aan de beurt. Gaf Piet geen kik, zijn zoon schreeuwt het uit van de pijn. Hoe vakkundig de witte handschoenen

ook doen wat ze moeten doen, verdoving is er niet.

"Pappa", hikt de zoon, als de tranen zijn gedroogd. "Ik moet plassen."

"Rustig maar", sust de vader. "Ik ga wel eerst. Kijken of het nog lukt."

En zo werden vader en zoon besneden, nu 22 jaar geleden. De *moheel* – besnijder – was in zijn dagelijks leven tandarts. "Dus ja, het gebeurde gewoon op een zondag bij hem in de praktijk", lacht Abraham.

Rivka: "Ik moest jullie daarna elke dag in bad zetten, tegen de ontsteking."

Abraham: "Als je besneden bent, dan is het echt fysiek hè."

Een paar weken later volgde de doop. Rivka: "Helemaal kopje onder de *mikwe* in, het rituele bad."

Abraham: "Wel in gescheiden ruimtes voor mannen en vrouwen, hoor."

Rivka: "Uitbundig blij waren we."

Abraham veert op uit zijn stoel. "Je wilt toch dat het echt is."

Nu moest er alleen nog een nieuwe naam worden gekozen. "Meestal zoek je er een die lijkt op je oude", vertelt Abraham. "Mij werd 'Pinchas' aangeraden. Abraham vond ik mooi-

er. Met die aartsvader is het allemaal begonnen." Daarna moet je je 'nestelen in je naam', zegt Abraham. "Voor ik mijzelf ook in gedachten bij mijn nieuwe naam noemde, nou, dat duurde wel even."

Rivka knikt: "Bij mij wel een jaar of tien". Ze herinnert zich het moment waarop ze besefte dat ze zich haar nieuwe naam 'eigen' had gemaakt. "Een beambte in het gemeentehuis keek in mijn paspoort en zei 'Rinske'. 'Wie bedoelt u?' vroeg ik. Toen pas drong tot mij door: o wacht, hij heeft het over mij!"

Toen Abrahams ouders hulpbehoevend werden, keerden ze terug naar Texel. Abraham: "We verzorgden ze en hielden de camping draaiende. Ja, en na hun dood zijn we hier blijven wonen. Dat is zo gegroeid."

Niet iedereen in de familie is daar blij mee. Zelfs zonder het getouwtrek over de erfenis is het contact met familieleden vaak moeilijk, vertelt Abraham. "Dat begon al nadat we uitkwamen. Velen, waaronder mijn broer, hebben dat nooit willen accepteren. Mijn vader bleef ons altijd steunen, maar zelfs hij begreep het niet. 'Je neemt wel wat op je', zei hij."

Rivka, berustend: "Je krijgt er veel voor terug. Een nieuwe familie."

Abraham: "Hier op Texel is niets. Geen synagoge, geen joods leven. 's Zomers hebben we onze joodse gasten, maar in de winter? Ik heb me vaak eenzaam gevoeld. Ik mis een paar leermaatjes."

Rivka: "Ik werk soms bij een joodse cateraar in Amstelveen. Daar zou het beter toeven zijn."

Abraham: "Nog liever zouden we in Israël wonen..."

"Bij onze kinderen", verduidelijkt Rivka.

Abraham, trots: "Onze zoon studeert aan een Talmoedschool in Jeruzalem. En onze dochter is getrouwd met een rabbijn in de buurt van Tel Aviv."

Rivka: "Maar ja, de camping is onze boterham. We kunnen hier niet zomaar weg."

Hoe Piet Abraham werd

'Het preken ging steeds moeilijker. Jezus was een rechtschapen mens, maar Gods zoon?'

Abraham en Rivka Pranger, lezend en studerend in de huiskamer FOTO OLAF KRAAK